

Göteborg

Säve 15

Askesby

Gravfält

Inv. nr. 48856

Fyndrapporter 1970

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1967:11

Ark. Ark. Gbg. Kam.

GÖTEBORGS STADSMUSEI
BIBLIOTEK

INV.NR 48856

62/71

SÄVE 15

FORNLÄMNING NR 18:15 INOM GÖTEBORGS STAD

18:15 GRAVFÄLT

Gravfält bestående av hög, rest sten, 5 stensättningar samt en nedgrävning vid ett block. Fynd- och C¹⁴-dateringar hänförelse för gravfältet till ca 400 - 800 e.Kr.

ANM.

Undersökningen utfördes 1967. Platsledare var M.Djurfeldt. Då platsledaren efter avslutad undersökning lämnade sin anställning vid museet för andra arbetsuppgifter har rapport över undersökningen först nu kunnat avgivas. Dåvarande grävningsskildring gjorde att platsledaren ytterst detaljerat har redovisat undersökningens olika stadier och de närmare 400 fyndens exakta läge och fyndomständigheter. Då en så detaljerad redovisning inte kan rymmas inom Fyndrapporters ram och författaren icke vill göra sammanslagningar och schematiseringar i ett material som kan ge möjligheter till djupare studier framlägges här en starkt komprimerad rapport. I GAM:s arkiv förvaras Djurfeldts samtliga anteckningar och redovisningar.

LÄGE OCH BESKRIVNING

Fornlämningen var belägen på fastigheten Askesby 2:5, Säve, Göteborgs stad. Den låg på ett bergsparti till största delen moränklätt (fig 1). Norr om gravfältet, endast skilt från detta av en smal åker låg gravfältet 18:14 med hög, domarringar och resta stenar (fig 7).

Före undersökningen kunde endast två fornlämningar urskiljas nämligen anläggning 1 (hög) och anläggning 2 (rest sten).

GRÄVNINGSTID OCH ARBETSSTYRKA

Grävningstid: 7 april - 18 augusti 1967 (med 4 veckors

uppehåll). Undersökningen utfördes av Göteborgs arkeologiska museum. Arbetet leddes under april av K.Cullberg, under resten av tiden av M.Djurfeldt. I övrigt deltog under längre eller kortare tid S.Andersson, B.Carlbom, J-E. Erntsson, M.Lundberg, B.Vikgren, J.Wennergren och J.Wigforss. Arbetare från Göteborgs stads gatukontor var under olika tider E.Andersson, S. Andersson, R.Carlsson, E.Grönlund, E.Gustavsson, S.Nilsson, A.Olsson, O.Oscarsson, S.Wikström och E.Ögren.

Behjälplig vid tolkningen av profilen genom anläggning 1 var professor Holger Arbman, Lunds universitet.

Behjälplig vid tolkningen av platsens geologi var civilingenjör Leif Carlsson, Chalmers tekniska högskola.

Undersökt yta: ca 685 kvm.

Arbets tid i fält: 1262 arkeologtimmar

2459 grovarbetstimmar.

ARBETSBESKRIVNING

Profiler utlades i norr-söder och öster-väster genom anläggning 1 och 2. Dessa anläggningar avtorvades och rensades. Sökschakt drogs utanför anläggningarna. Därvid påträffade stenpackningar gjorde att ett ca 685 kvm område avtorvades och rensades (fig 2). Härvid påträffades anläggningarna 3 - 7. Anläggningarna samt områdena mellan dem nedgrävdes. Därvid påträffades anläggning 8, som slutligen undersöktes. Efter avslutad grävning igenlades området och uppsnyggades.

ANLÄGGNING 1

Före undersökningen uppfattades anläggningen som hög, flack, ca 15 m diam och 1,2 m hög. I ytan enstaka stenar, 0,1 - 0,3 m stora. Ytan skadad av vida och grunda gropar, främst i mitten och i östra delen. Bevuxen med ett tjugotal enbuskar.

Anläggningen avtorvades och nedgrävdes i huvudsak skiktvis med kvarstående kryssprofil samt valda specialprofiler.

GRÄVNINGSIÄKTTAGELSER

Anläggningen, som var täckt av sten och jord, innehöll ett kärnröse

med kantkedja och stödstenar över ett brandlager.

Efter avtorvning och rensning uppfattades anläggningen vara täckt av en bitvis tät, bitvis gles stenpackning av 0,1 - 0,4 m stora stenar (fig 8). Skadan i mitten framträdde som en närmast stenfri svacka och skadan i östra delen tydde på en inschaktning i högen (fig 8). Detta bestyrktes även av ortsbefolkningen, som meddelade att grustagits ur högen till vägfyllnad.

Efter avtorvningen uppfattades högen vara omgiven av ett brätte, bestående av tätt liggande ca 0,1 m stora stenar. Brättet hade oklar begränsning mot omgivande morän. Bredden var i allmänhet 2 - 2,5 m.

Då den framrensade stenpackningen över högens yta borttogs och den kraftiga jordfyllnaden mellan stenarna rensats bort framträdde ett väl lagt kärnröse, begränsat av en kantkedja. Efter denna genomrensning stod det klart att kärnröset varit täckt av en blandning av sten och jord, men ej någon egentlig stenpackning. Även kantkedjan har varit dold av detta täckande skikt.

Kärnröset hade en diameter av ca 11 m. Stenstorlek 0,4 - 0,6 m. Kantkedjan bildades av 0,6 - 1,0 m stora klumpstenar (fig 3, 9). I den skadade östra delen var kantkedjan borta.

Inne i kärnröset fanns en inre kant, bestående av vanligen flata 0,5 - 0,8 m stora stenar (fig 3, 9). Dessa lutade snett inåt och uppfattades som stödstenar för kärnröset. Särskilt undersöktes om dessa lutande stenar möjligen kunde ha stått resta, men ingenstans kunde något sådant påvisas.

Kärnröset täckte över ett brandlager, 0,1 - 0,2 m tjockt, bestående av sotig och kolblandad mo, som innehöll rikligt med brända ben och föremål av olika slag. Brandlagret täckte hela området innanför kantkedjan. Fynden låg fördelade över hela brandlagrets yta. Nitar och spikar karterades och nivellerades i avsikt att undersöka om deras läge kunde antyda kammar- eller båtbegravning. Intet sådant kunde emellertid påvisas. Ett stort antal spelbrickor förekom spridda över större delen av brandlagret. Spridda bitar av samma kam låg

på stort avstånd från varandra. Ett lerkärl låg vält på sidan. En bit av kärlväggen saknades. Nedgrävningen i högens mitt (se nedan under konstruktion 1) torde ha skadat lerkärlet. Brandlagret med fynden låg innanför kantkedjan, men kantkedjans stenar vilade på ett tunt lager av sotig mo. Detta och fyndens spridda läge ansågs tyda på att man, efter att likbålet brunnit ned, makat samman bränderna mot mitten och därefter lagt kantkedjans stenar kring det sammanmakade brandlagret.

Brandlagret vilade på en stenpackning, som var en direkt fortsättning av det förmodade brättet. Detta gick alltså in under högen i dess helhet. Kantkedjan låg ovanpå detta stenlager (fig 9) och kunde i flera fall påvisas ha sotig mo under sig. Flera av stenarna i bottenlagret var skörbrända. Bottenlagret bestod av naturlig morän, utjämnad med påförd sten. Begreppet brätte är således icke korrekt, i stället har högen haft ett sammanhängande bottenlager, som stuckit 2 - 2,5 m utanför den välvda högen och på vilket brandlagret vilat.

KONSTRUKTION 1

Så benämndes skadan i anläggningens centrum (fig 3, 4). Skadan bestod av en nergrävning, innehållande en väl lagd småstenspackning i ungefär 2 lager. Stenstorlek ca 0,1 m. Mellan stenarna förekom brända ben, samt en spelbricka. Småstenspackningen var omgiven av större stenar tillhörande kärnröset. Konstruktionen tolkades som en linbråtningsgrop. Detta be- styrktes av uppgifter av en äldre man i trakten, som omtalade att lin tidigare odlats på åkrarna omkring.

KONSTRUKTION 2

Mellan stenarna i bottenpackningen under brandlagret fanns en närmast oval (20 x 12 cm) stor mörkfärgning (fig 3). Denna innehöll sotig mo och var kringssatt av fyra stenar. Anläggningen kan möjligen tolkas som ett stolphål.

KONSTRUKTION 3

Konstruktionen bestod av en härd (fig 3, 10), som låg under anläggningens botten och som hade kontakt med brandlagret.

Härden framträdde då anläggningens botten borttogs. Härden var tätt packad med sten 0,1 - 0,2 m stora. Stenarna var i allmänhet starkt skörbrända. Härden var ca 20 cm djup med flat botten och rundade kanter. Härdens mellersta och norra del vilade direkt på berget. I övrigt var den nergrävd i moränen. Berget var skörbränt. I härdens nordöstra del gick moränen in över härden. Kol fanns genom hela anläggningen, men var starkast koncentrerad under de understa stenarna.

Härden har C^{14} -daterats till 2 345 B.P. $\pm$ 100 = 395 f.Kr.

(Exkurs 2).

FYNDBESKRIVNING

Fynden i anläggningen utgjordes av:

Keramik, 252 gr	Kamfragment, ben, 25 st
Brända ben, 10 211 gr	av minst 2 kammar
Kol, 446 gr	Spelbrickor, ben, hela och fragment, ca 30 st
Lerklining/bränd lera, 65 gr	Benring, 1 st
Sädeskorn, 32 gr	Bearbetade benbitar, 6 st
Rektangulärt spänne, brons, fragm.	Brynen, fragment, 14 st
Spikar/nitar, ca 50 st	Sten med slipspår, 1 st
Broddar, 2 st	Flinta, varibland en fragmentarisk spets, 6 436 gr
Rembeslag samt sölja, järn, fragm., 3 st	Kvarts, 2 028 gr
Eldstål, 1 st	Pimpsten, 205 gr
Hästska, 1 st	
Härtill ett stort antal obestämbara järnfragment.	

Glaspärlor, 2 st

Keramiken utgöres, förutom av enstaka skärvor, av ett rakväggat lerkärl där delar av väggen saknas.

De brända benen har bestämts vid naturhistoriska museet (Exkurs 1).

Brandlagret innehöll ben av en manlig individ >60 år gammal. I brandlagret kunde dessutom påvisas ben av häst, får, hund, svin. I det ovan beskrivna lerkärllet fanns ben av en mänsklig individ 20 - 40 år gammal samt av häst.

Bronsspännet är mycket fragmentariskt och starkt eldskadat. Spännet har troligen varit närmast rektangulärt och har haft glasinläggningar.

Bland järnföremålen dominerar spikar och nitar. Antalet uppgår till ca 50. Då flera är starkt fragmentariska och förrostade och då bitar av samma föremål ofta har påvisats ligga på skilda ställen i brandlagret kan det tänkas att två fragment av samma nit eller spik, som icke har kunnat sammanfogas, har blivit upptagna som två skilda föremål. Antalet är därför osäkert.

Bland järnföremålen förekommer vidare ett eldstål med upprullade ändar (fig 15) samt en liten kniv med tånge (fig 16) med tydlig uppskärpning av eggen.

Bearbetat ben förekommer som kamfragment av åtminstone två kammar. Den ena är enkel med kraftigt välvd rygg (fig 17), den andra sammansatt med i det närmaste rak rygg (fig 18).

Dessutom förekommer spelbrickor av ben ca 30 st, både hela och fragmentariska. Beträffande det exakta antalet gäller samma sak som för nitar och spikar, se ovan. Spelbrickorna är halvsfäriska och har på undersidan ett hål (fig 19).

Till brädspellet hör troligen även en benring, något konisk (fig 20).

Bland stenföremålen märks brynen, 14 st, samtliga fragmentariska. Även dessa ha framkommit på skilda ställen i brandlagret och det ursprungliga antalet kan således icke fastställas. I allmänhet förefaller tvärsnittet att ha varit rektangulärt. Bärhål kan icke påvisas hos någon av de 14 fragmenten.

ANLÄGGNING 2

Rest sten, synlig före avtorvning (fig 2). Området runt stenen avtorvades. Profil längs stenen bevarades. Stenen var 0,8 m hög ovan jord och stod något lutande mot väster.

Stenen var nedgrävd i moränen och stod på ett tunt sotskikt C^{14} -daterat till $1\,270 \pm 110$ BP = 680 e.Kr. Gropen (0,8 m i diam) var sedan packad med 0,1 - 0,3 m stora stenar (fig 5). Stenen var nedsatt i moränen till ett djup av ca 0,2 m.

Stenens totala mått: 1,0 m hög, 0,15 - 0,45 m bred, 0,25 m tjock.

Stenen kan möjligen ha varit tillhuggen.

Inga fynd gjordes vid denna anläggning.

ANLÄGGNING 3

Ej synlig före avtorvning. Vid nergrävning sparades kantkedja och gravgömma till sist.

Efter avtorvning och rensning (fig 2, 11) visade sig anläggningen bestå av en stenpackning, ca 3,5 m diam och 0,1 m hög av 0,1 - 0,3 m stora stenar. Begränsningen mot omgivande morän var klar och bestod av en relativt vällagd kantkedja av olikstora stenar (0,2 - 0,6 m). I anläggningens ungefärliga mitt en kantställd, flat mindre häll, 0,3 m stor. Intill och sydväst om denna häll, ca 0,3 - 0,4 m under grästorvens översida fanns en gravgömma, bestående av brända ben i kol- och sotbemängd jord. I denna gravgömma låg två vävtyngder och ett skifferbryne.

FYNDBESKRIVNING

Fynden i anläggningen utgjordes av:

Keramik, 321 gr

Brända ben, 271 gr

Kol, 81 gr

Skifferbryne, 1 st

Vävtyngder, 2 st

Flinta, ej redskap, 304 gr

Kvarts, 4 gr.

Keramiken utgöres av ett fragmentariskt lerkärl, rakväggt, troligen med något insvängd mynningskant.

Brynet är fragmentariskt, det har troligen icke haft bärhåll.

Vävtyngderna är av bränd lera. Den ena har plan undersida och svagt konkav översida, den andra har svagt konkav undersida och välvd översida. Översidan är ornerad med två rader pinnintryck runt hålet i mitten (fig 21).

ANLÄGGNING 4

Ej synlig före avtorvning.

Efter avtorvning (fig 2) visade sig anläggningen bestå av en i det närmaste rund stensättning, 3 m diam. Stenstorlek i allmänhet 0,2 - 0,3 m. Anläggningen omgavs av en kantkedja, på sina ställen avbruten (framför allt i SSV). Stenstorlek i kantkedjan 0,2 - 0,5 m. I anläggningens mitt en kantställd, flat sten 0,4 m lång, 0,1 m bred.

Ca 30 cm söder om den kantställda stenen fanns en flat häll på vilken stod en urna, omgiven av spridda brända ben (fig 12). Urnan stod mycket högt, endast 5 - 10 cm under grästorvens översida. Under en sten, ca 10 cm väster om urnan, fanns en bengömma i något sotig och kolhaltig jord. Invid den kantställda hällen låg på en småstenspackning av 0,1 m stora stenar ett järnfragment (nål?). Småstenspackningen låg i sin tur direkt på moränen.

FYNDBESKRIVNING

Fynden i anläggningen utgjordes av:

Keramik, 500 gr

Brända ben, 286 gr

Skifferbryne, 1 st

Järnfragment (nål?), 1 st.

Keramiken utgöres av ett fragmentariskt lerkärl, rakväggat, med något insvängd mynningskant.

Skifferbrynet är fragmentariskt och har troligen ej haft bärhål.

ANLÄGGNING 5

Ej synlig före avtorvning (fig 2, 13). Efter avtorvning och rensning visade sig anläggningen bestå av en närmast rund, något välvd stensättning, ca 4 m diam och 0,2 m hög. Tämligen tät stenfyllning. Stenstorlek 0,1 - 0,4 m. I kanterna några större block, 0,6 - 0,9 m. Begränsningen åt söder och sydväst oklar. Kantkedja saknades. I anläggningens ungefärliga centrum fanns en närmast rund, stenfri svacka, ca 0,75 m diam och 0,1 m djup (konstruktion 1, fig 6).

Göteborg, Säve nr 15, Askesby. Anläggning 5
Bilaga till rapporten

Anl 5 innehåller enligt fältanteckningarna följande F-nr som svarar
mot GAMs inv.nr

F 31	föremål av bergart	48856:422
	br ben	425
	kol	438
F 37	br ben	426
F 38	" "	427
F 39	" "	428
F 40	" "	429
F 41	" "	430
F 46	" "	431
F 47	" "	432
F 48	" "	433
F 49	" "	434
F 52	flinta ?	ej i katalogen !
F 77	keramik	419
	br ben	435
	kol	439
F 92	bryne, fragm	423

(Relationerna mellan fältanteckningarnas F-nr, rapportens
fynduppgifter och katalogens inv.nr utredda 78-06-13 i
samband med annat forskningsarbete.
OBS! Endast anl 5 genomgången).

78-06-13 JE.S

Inom denna fanns en benkoncentration och ett par keramik-skärvor, som låg i starkt kolbemängd jord. Kolet har C^{14} -daterats till $1\,495 \pm 100$ BP = 455 e.Kr. Fig 14 visar svackan under genomgrävning.

Strax innanför anläggningens södra kant fanns tre kantställda stenar 0,2 - 0,4 m stora. Mellan dessa och ett block i anläggningens kant fanns en mindre benkoncentration i något sotig jord (konstruktion 2, fig 6). Det fyndförande lagret var ca 10 cm tjockt samt nergrävt i moränen. Nedgrävningen var skålformad och ca 20 cm diam.

Under anläggningen fanns två nedgrävningar i moränen (konstruktion 3, 4, fig 6). De var ca 35 cm i diam, skålformade och 12 - 15 cm djupa. De innehöll humusfärgad mo och var fyndlösa.

Vid nedrensning av området norr om anläggning 5 framkom strax under grästorvens översida en något ojämn, gles stenpackning, som troligen var en del av en anläggning, som sträckte sig in under gårdesgården i norr. Denna anläggning undersöktes icke vidare.

FYNDBESKRIVNING

Fynden inom anläggningen utgjordes av:

- :419 Keramik, 192 gr , F 77
- :425-35 Brända ben, 1 680 gr , F 31, 37, 38, 39, 40, 41, 46, 47, 48, 49, 77
- :438-39 Kol, 46 gr , F 31, F 77
- :423 Skifferbryne, 1 st , F 92
- :420-21 Flinta, ej redskap, 455 gr F 380-81
- :424 Kvarts, 388 gr F 380

Keramikens består av skärvor och flagor. Kärnformen kan inte bestämmas.

Brynet är fragmentariskt med rektangulärt tvärsnitt och torde icke ha haft bärhåll.

ANLÄGGNING 6

Anläggningen utgjorde en gles stenanhopning i moränen (fig 2). Det är ovisst om det var frågan om en medvetet byggd anläggning.

Möjligen kan det ha rört sig om ytterkanten i en anläggning som sträckte sig in under gärdesgården i norr och som icke undersöktes vidare vid detta tillfälle. Mellan stenarna fanns brända ben och krukskärvor, som kan tänkas ha en fortsättning under gärdesgården i norr.

FYNDBESKRIVNING

Fynden i anläggningen utgjordes av:

Keramik, 81 gr

Brända ben, 86 gr

Pimpsten, 29 gr

Flinta, ej redskap, 4 gr

Kvarts, 118 gr.

Keramikens utgöres av skärvor. Övergång botten/buk närmast rätvinklig. Mynningskant troligen något inåtböjd.

ANLÄGGNING 7

Ej synlig före avtorvning. Efter avtorvning och rensning uppfattad som stensättning med oklar begränsning (fig 2). Anläggningen föreföll efter genomgrävning dock endast utgöras av en utfyllnad och utjämning av moränen där denna bildade försänkningar och svackor. Några få brända ben förekom mellan stenarna.

FYNDBESKRIVNING

Fynden i anläggningen utgjordes av:

Brända ben, 18 gr.

ANLÄGGNING 8

Efter avtorvning och rensning iaktogs ett i det närmaste stenfritt område kring ett större block (fig 2). Detta skilde anläggningen från den omgivande moränen, som var mycket stenig. Blocket var 1,5 m stort. Det omgavs i öster av ett mörkbrunt molager innehållande brända ben. De brända benen låg endast 5 - 10 cm under grästorvens överyta. I botten av molagret, på ett djup av ca 50 cm, fanns ett kraftigt sot- och kollager (C^{14} -daterat till 1 215[±]100 BP = 735 e.Kr). Detta kollager innehöll inga brända ben.

FYNDBESKRIVNING

Fynden i anläggningen utgjordes av:

Brända ben, 7 gr

Kol, 26 gr

Flinta, ej redskap, 4 gr.

UNDERSÖKTA OMRÅDEN MELLAN ANLÄGGNINGARNA

Den starkt ursvallade moränen på vilken gravfältet låg uppvisade på ett flertal ställen stenanhopningar, som efter avtorvning tolkades som gravanläggningar. Därför undersöktes hela den yta som redovisas på fig 2. Undersökningen var summarisk med snabb genomgrävning. Förutom ovan redovisade anläggningar kunde någon ytterligare anläggning icke med säkerhet påvisas. Spridda fynd förekom mellan och under stenarna. Om dessa skall betraktas som lösfynd eller rester av mycket enkla eller starkt förstörde gravar är ovisst. En bensamling endast två meter från anläggning 2 bör kunna tolkas som en förstörd grav. Benmängden var här 64 gr vartill kommer 8 gr keramik. Ingen som helst stenkonstruktion kunde dock påvisas.

FYNDBESKRIVNING

Fynden från områdena mellan anläggningarna består av:

Keramik, 9 gr

Brända ben, 67 gr

Föremål av bränd lera, möjligen glättsten, 1 st

Silvermynt, 1 st

Flinta, 3 043 gr, varibland ett avslag med retusch

Kvarts, 343 gr.

Keramiken består av enstaka skärvor.

Lerföremålet (fig 22) är tillverkad av bränd lera utan synligt magringsmedel. Ytan är glättad och svagt facetterad. Silvermyntet, som låg löst mellan stenar i moränen, och inte i anslutning till någon anläggning utgöres av en tysk denar, "Pfennig". Rhenlandet. Ärkebiskopligt mynt. Ärkebiskop Piligrim (1022 - 1036) Andernach.

(Myntet har bestämts av docent Harald Wideen, som tackas för

tillmötesgående och hjälp).

UNDERSÖKNINGAR I OMRÅDENA RUNT GRAVFÄLTET

Vid tiden för undersökningen av gravfältet förelåg planer på exploatering av hela området runt gravfältet. Nu redovisad undersökning var endast ett led i en planerad större undersökning. I anledning härav togs prover för fosfatkartering inom ett större område runt gravfältet. Dessutom ytplockades flinta i öppen jord varjämte provgröpar grävdes för att spåra eventuellt förekommande stenåldersboplatser.

I det intilliggande gravfältet 18:14 upptogs ett mindre schakt i en större, till synes fornlämningsfri yta. Detta gjordes för att tids- och kostnadsberäkningar skulle kunna göras på detta gravfält. Vid schaktgrävningen framtogs omedelbart brända ben. Därmed stod det klart att gravfältet omfattar en större yta än vad som var synligt ovan jord.

Detaljredovisning för samtliga ovannämnda undersökningar finns i GAM:s arkiv.

SAMMANFATTNING

Gravfältet bestod av en hög, en rest sten, tre säkra och två osäkra stensättningar samt en nedgrävd brandgrav intill ett block. Gravfältets begränsning i söder och öster nåddes genom undersökningen. Begränsningen i väster har troligen nåtts, ehuru ej med full säkerhet. Att gravfältet fortsätter åt norr är klart.

Högen, anlagd omkring 800 e.Kr., var välbyggd med jord- och stentäcke över kärnröse med kantkedja och inre kant av snedställda stödstenar. Gravgömmen utgjordes av ett rikt fyndförande brandlager, som vilade på en utjämnad morän. Efter att likbålet brunnit ned har bålresterna makats samman mot mitten varefter kantkedjan lagts kring bålresterna. Den resta stenen kunde inte knytas till någon gravläggning. Den har C¹⁴-daterats till 680 e.Kr. Stensättningarna var enkla med ojämn stenpackning, i vissa fall omgivna av en kantkedja. I två fall anvisade en liten kantställd håll gravgömmans läge i anläggningen. En grav bestod endast av en nedgrävning invid ett jordfast block.

Samtliga gravar var brandgravar.

DATERING OCH UTVÄRDERING

Då gravfältet ej undersökts fullständigt och då platsledarens samtliga iakttagelser icke redovisats i denna komprimerade rapport göres här endast en översiktlig datering.

Principen vid utvaljade av C^{14} -prover har varit att söka datering på anläggningar vilka ej kunde dateras genom fynd. Fynddaterade ansågs anläggningarna 1, 3 och 4 vara medan anläggningarna 2, 5 och 8 daterades med ett C^{14} -prov vardera. Dessutom C^{14} -daterades härden under anläggning 1. Denna har gravfältets tidigaste datering och ligger i förromersk tid. Hur den skall ses är oklart, inga övriga dateringar ligger i denna tid.

Stensättningen anläggning 5 har den äldsta dateringen av gravarna. Mittvärdet för C^{14} -dateringen ligger i folkvandringstid. Den resta stenen anläggning 2 samt nedgrävningen vid blocket, anläggning 8 har båda mittvärdet av sina C^{14} -dateringar i vendeltid.

Den stora högen, anläggning 1, ansågs kunna dateras genom fynd. Lerkärl, broddar, eldstål och kamfragment hör väl hemma i fyndmaterialet från en vikingatidsgrav från göteborgsområdet.

Bronsfragmentet är svårbestämt. Glasinläggningar på ett spänne troligen av närmast rektangulär typ bör dock hellre dateras före än efter år 800. Generellt kan sägas att det vendeltida gravmaterialet är föga genomarbetat för västkustens del. Ytterst få sådana gravar ha kunnat påvisas och det är troligt att en genomarbetning skulle ge möjlighet att skilja ut vendeltidsgravar från det tämligen rikliga vikingatidsmaterialet.

Rörande gravformen kan sägas att yngre järnålder normalt icke längs västkusten uppvisar så omsorgsfullt byggda anläggningar som anläggning 1.

Stensättningarna 3 och 4 ansågs kunna dateras till vikingatid på grund av sina lerkärl (rakväggade med insvängd mynningskant). Samma osäkerhet gentemot det vendeltida materialet, som ovan nämnts, gäller givetvis även här.

Sammanfattningsvis kan alltså sägas att med undantag av den genom C^{14} till folkvandringstid daterade stensättningen hör

de undersökta gravarna hemma i yngre järnålder (vendel - vikingatid). Tyngdpunkten ligger uppenbarligen i vendeltid.

SUMMARY

A grave-field situated on a moraine-covered rock in the western part of Säre. The grave-field consisted of a mound, a high standing stone, five stone settings, and a hollow beside a large boulder. The mound had been carefully constructed with a cover of earth and stones on top of a central cairn. The central cairn had a kerb and an inner ring of slanting slabs (fig. 9). The central cairn covered a cremation deposit lying on the flattered surface of the moraine. This deposit contained the bones of an elderly man and a younger individual. Besides there were bones of horse, sheep, dog and pig. There was a large amount of grave-goods among which the following objects may be mentioned; a pottery vessel, fragments of a bronze brooch, spikes, fire-steel, glass beads, combs, playing counters, whetstones etc. The structure dates back to about 800 A.D.

There was nothing to prove that the standing stone had been part of a grave. A layer of charcoal underneath the stone has been dated to the Vendel period through C14 analysis.

The stone settings were simple. They occurred both with and without kerbs. In two cases there were small slabs standing on edge beside the burial. The finds consisted of pottery vessels, whetstones, and loomweights. Date: Migration period - Vendel/Viking periods.

Fig. 1
Topografisk karta
Topographical map
Skala 1:4000

SCHAKT PLAN

PLAN SHOWING LAY-OUT OF EXCAVATION

621

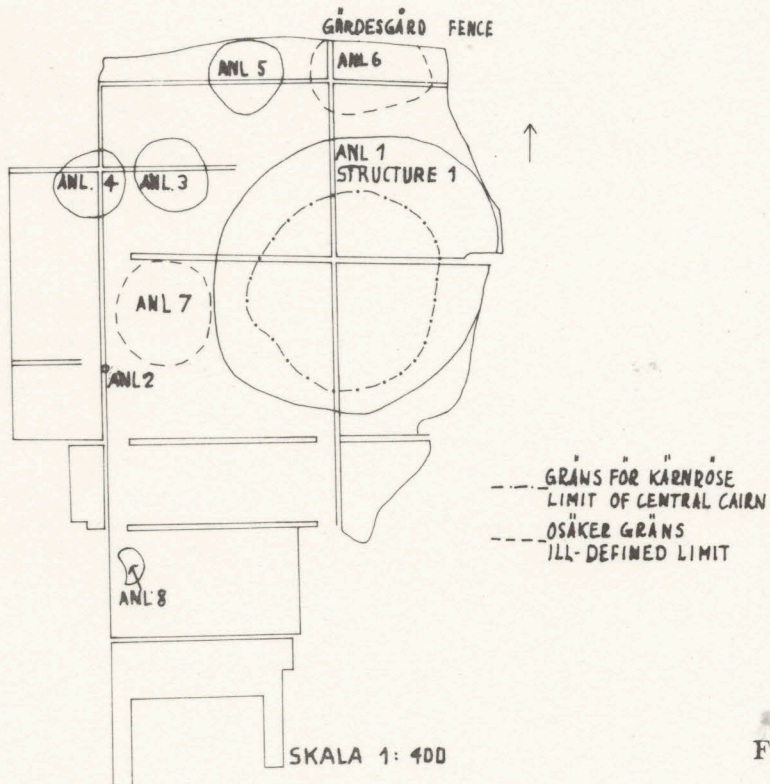

Fig. 2

PLAN ÖVER KÄRNROSET I ANL 1 PLAN OF CENTRAL CAIRN STRUCTURE 1

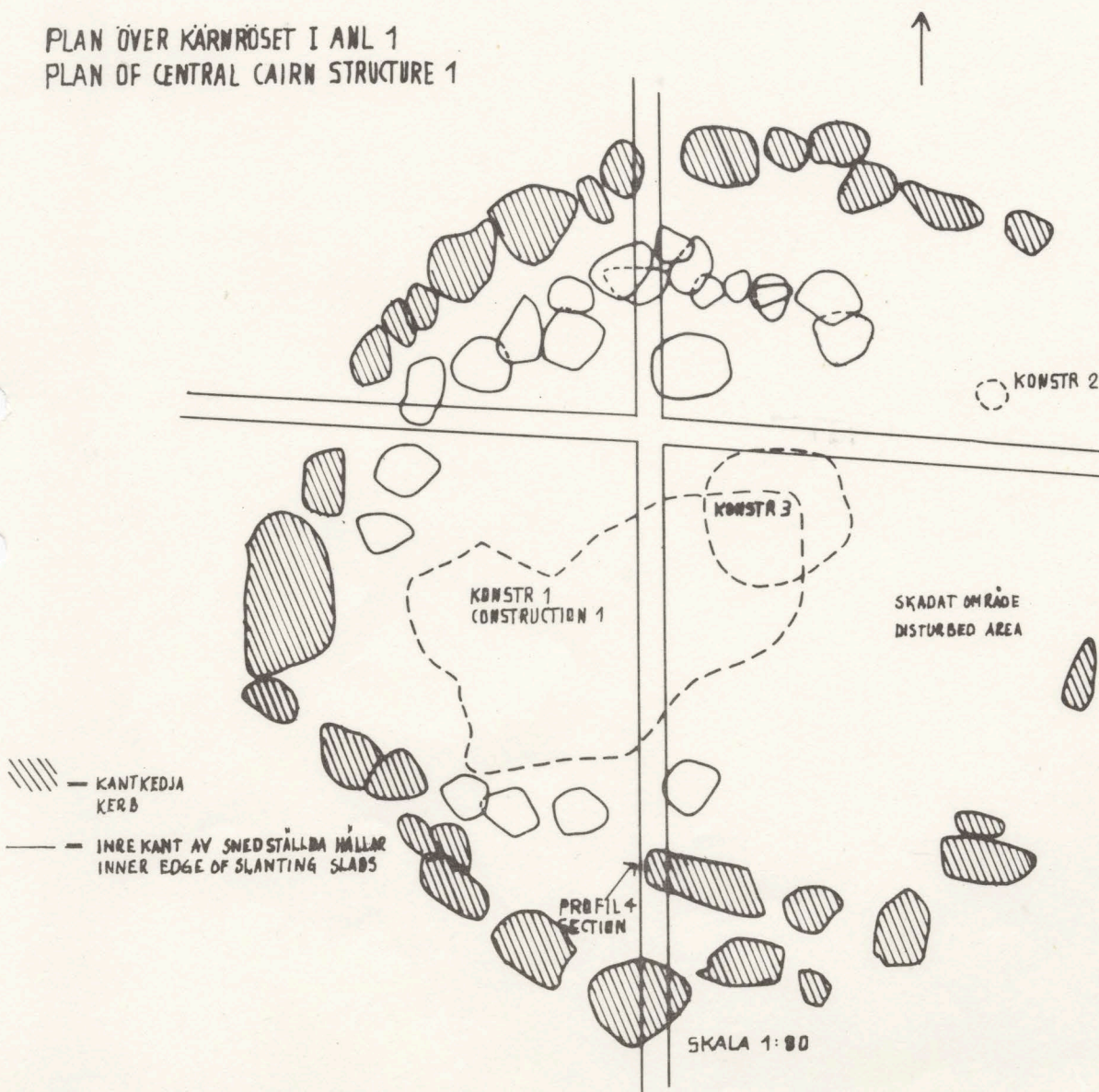

Fig. 3

PROFILITNING SECTION

623

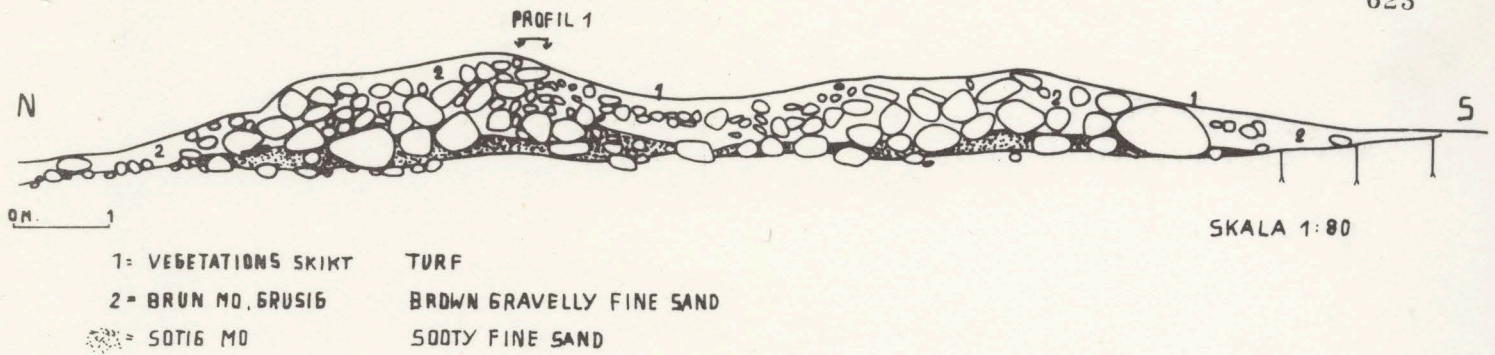
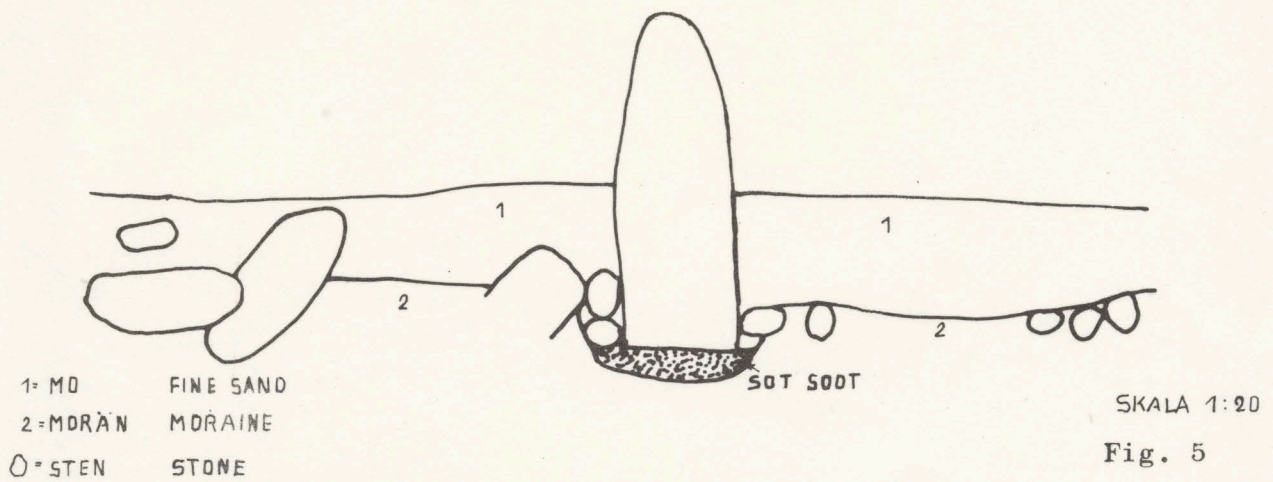

Fig. 4

ANL 2 STRUCTURE 2

PLAN ANL. 5 PLAN STRUCTURE 5

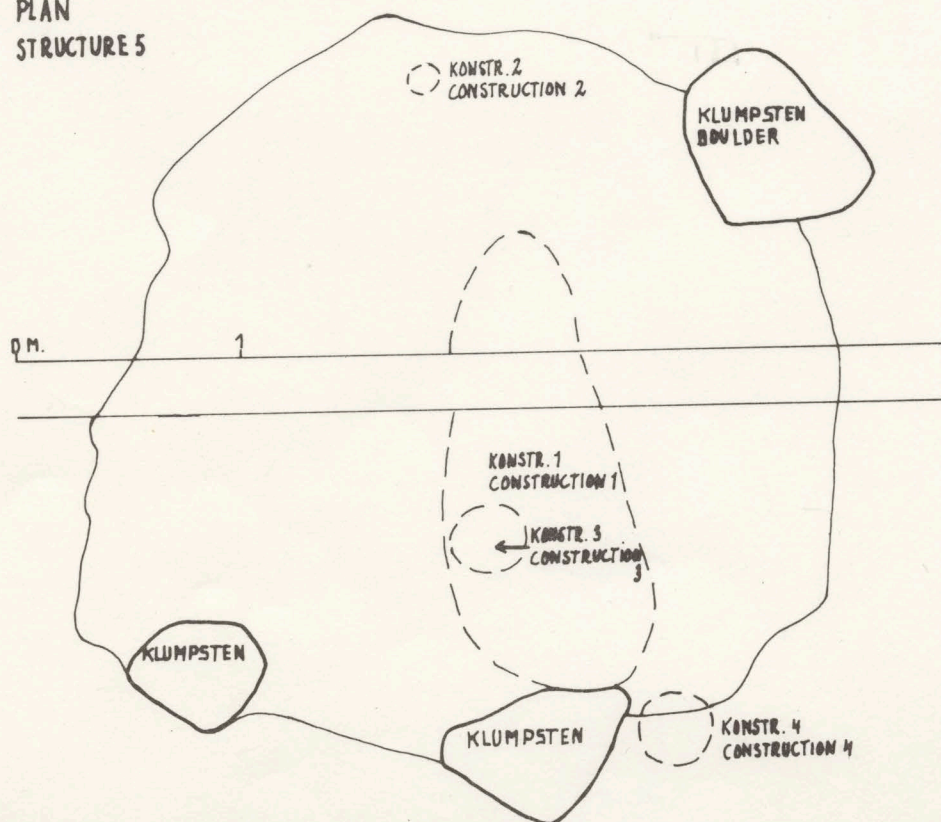

Fig. 6

Fig. 7 **B5541**

Gravfälten 18:15 och 18:14. Terrängbild från sydväst.

Grave-fields 18:15 and 18:14. View of the country from the south-west.

Fig. 8 **B5542**

Anl. 1, efter avtorvning och rensning från nordost. Skadan i östra delen synlig.

Structure 1 after removal of the turf and clearing. The disturbance in the eastern part is visible. View from the north-east.

Fig. 9 **B 5543**

Anl. 1 nordvästra delen. Kärnröset delvis nedtaget. Kantkedja på bottenpackningen, inre kant av stödstenar.

Structure 1, north-west part showing the central cairn partly removed, the kerb on top of the basal packing of stones, and the inner edge of the supporting stones.

Fig. 10 **B 5544**

Anl. 1. Härden (konstr. 3) under kärnröset.

Till hälften genomgrävd. Från söder.

Structure 1. The hearth (structure 3) below the central cairn. One half has been excavated. View from the south.

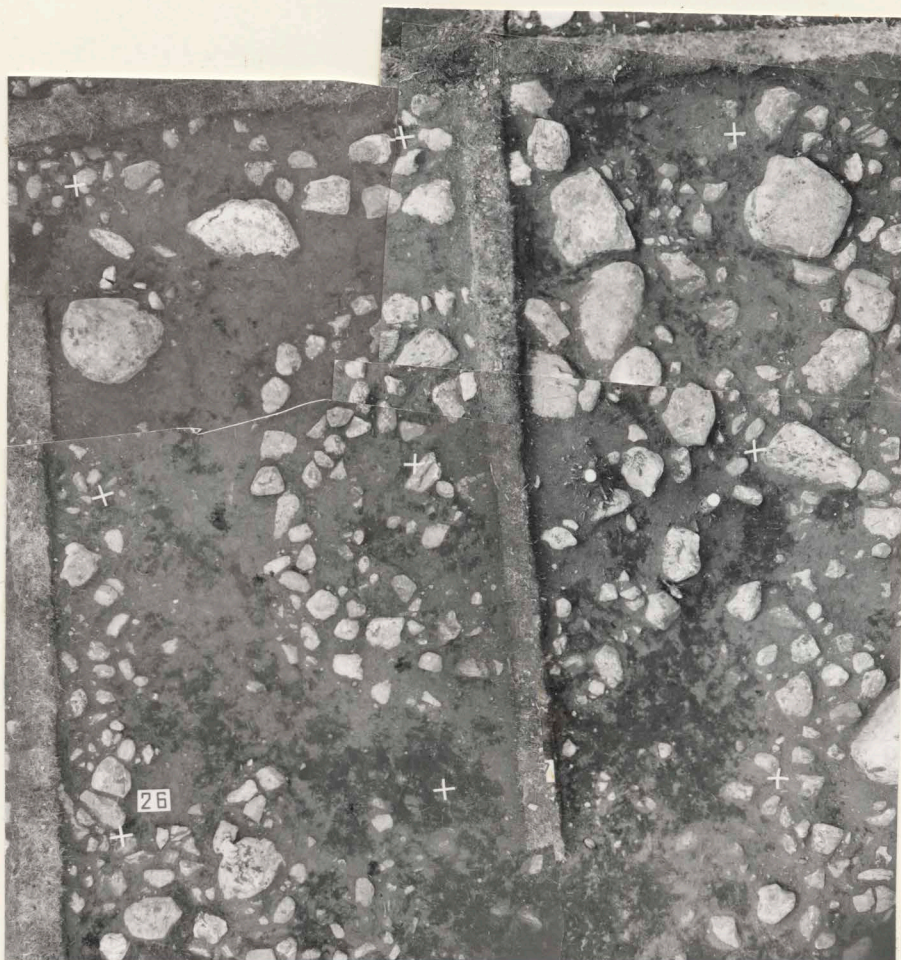

Fig. 11 **B 5545**

Anl. 3 efter avtorvning och rensning. Tornfoto.

Structure 3 after removal of the turf and clearing.

Vertical photo.

Fig. 12 **B 5546**

Anl. 4. Lerkärlet (sammanpressat) samt den kantställda hällen.

Structure 4. The pottery vessel deformed through pressure and the slab standing on edge.

Fig. 13 **B 5547**

Anl. 5 avtorvad, från väster.

Structure 5 after removal of the turf.

View from the west.

Fig. 14 **B 5548**

Anl. 5. Svackan under genomgrävning. Från norr.

Structure 5. The hollow during excavation.

View from the north.

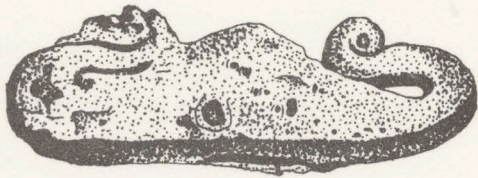

Fig. 15
Eldstål, skala 1:1
Fire-steel

Fig. 16
Kniv, skala 1:1
Knife

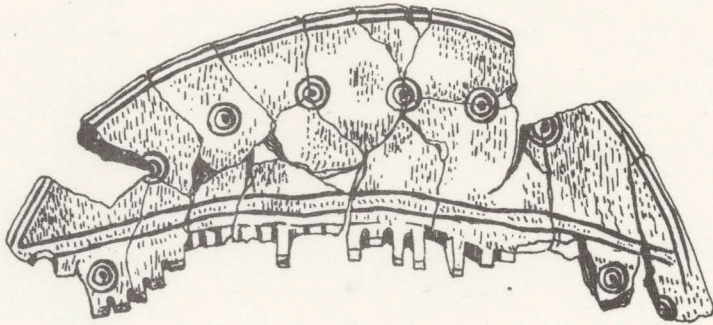

Fig. 17
Benkam, skala 1:1
Bone comb

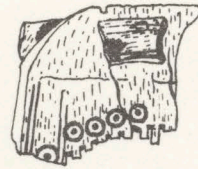

Fig. 18
Benkam, skala 1:1
Bone comb

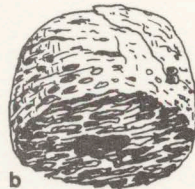

Fig. 19:a-b
Spelbricka, skala 1:1
Playing counter

Fig. 20
Benring, skala 1:1
Bone ring

Fig. 21
Vävtyngd, skala 1:2
Loom-weight

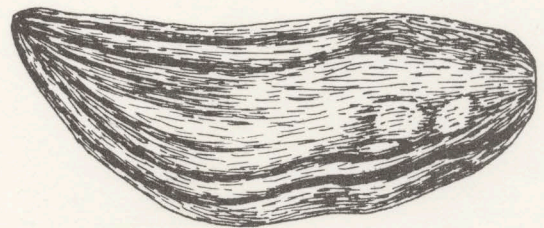

Fig. 22
Föremål av bränd lera, möjligen
glättsten, skala 1:1
Object of burnt clay, possibly
a polishing-stone

Konkordanslista över inv.nr - fyndförteckningsnr. i rapporten för 18:15

<u>Inv.nr</u>	<u>fyndförteckningsnr.</u>	
48856:1	F132	Bronsspänne fragment.
:2	349	"
:3	95	Järnspik
:4	98	Spikhuvud
:5	101	Järnfragment
:6	102	Nitar
:7	111	Nit
:8	112	Järnspik
:9	114	"
:10	115	"
:11	116	Nit
:12	122	Järnspik
:13	125	Spik eller nit i 2 delar.
:14	129	Järnfragment.
:15	130	Nit
:16	133	Nit
:17	138	Nit
:18	142	Järnfragment.
:19	143	Sölja
:20	150	Järnspik
:21	151	Nitbricka
:22	152	Järnfragment
:23	158	"
:24	159	Nithuvud
:25	160	"
:26	161	Bältehake
:27	163	Järnfragment
:28	167	"
:29	168	"
:30	172	Järnnit
:31	173	Rembeslag
:32	176	Järnfragment
:33	177	Eldstål
:34	178	3 järnfragment och 1 beslag med rund platta och krok m.inrullad avslutning.
:35	180	järnfragment
:36	181	Nit
:37	182	"
:38	184	Järnfragment

:39	188	järnfragment
:40	197	"
:41	198	Nit
:42	199	Järnfragment
:43	201	"
:44	202	"
:45	204	Nit
:46	213	"
:47	216	järnfragment
:48	217	"
:49	218	Järnspik
:50	220	Nit
:51	226	Järnspik
:52	227	järnfragment
:53	229	Järnspik
:54	232	"
:55	240	"
:56	243	"
:57	244	Brodd
:58	251	Nit
:59	253	Järnspik
:60	256	Järnfragment
:61	257	Järnspik
:62	259	Nitbricka
:63	260	Järnfragment
:64	268	"
:65	269	"
:66	270	Järnspik
:67	271	Nit
:68	272	Järnspik
:69	275	Järnfragment
:70	276	Järnspik
:71	278	"
:72	282	"
:73	296	Järnfragment.
:74	288	Kniv
:75	300	Järnfragment
:76	303	Nit
:77	309	Järnfragment
:78	311	Hästska
:79	318	Järnspik
:80	324	"
:81	330	"

:82	F331	Nit
:83	336	Nitbricka
:84	339	Järnfragment
:85	340	"
:86	341	"
:87	342	Nit
:88	343	Järnspik
:89	344	"
:90	346	"
:91	179	Glaspärla
:92	328	"
:93	12	Keramik
:94	19	"
:95	25	"
:96	43	"
:97	64	"
:98	100	"
:99	120	"
:100	124	"
:101	157	
:102	178	Keramik hopfogad till kruka
:103	206	Keramik
:104	207	"
:105	211	"
:106	212	"
:107	230	"
:108	260	"
:109	274	"
:110	294	"
:111	356	"
:112	21	Bränd lera
:113	54	"
:114	55	"
:115	57	"
:116	122	"
:117	126	"
:118	165	"
:119	281	"

:120	F113	Ornerat ben
:121	122	Kamfragment
:122	122	Spelbrickor
:123	"	Benring
:124	"	Spelbricka
:125	153	Kamfragment
:126	162	Spelbricka
:127	"	kamfr ^u gment
:128	171	spelbricka
:129	233	spelbricka
:130	241	"
:131	242	"
:132	245	"
:133	246	"
:134	247	"
:135	248	"
:136	249	Kamfragment
:137	250, 285, 351	"
:138	252 297	bearbetat ben
:139	262	kamfragment
:140	265	spelbricka
:141	266	"
:142	267	"
:143	270	"
:144	277	Benring
:145	283	Spelbricka
:146	297	kamfragment
:147	308	spelbricka
:148	317	bearbetat ben
:149	332	spelbricka
:150	333	spelbricka fragment
:151	334	"
:152	335	"
:153	335	"
:154	346	spelbricka
:155	347	"
:156	356	"
:157	357	"
:158	29	spets fragment

:159	370	avslag m.retusch
:160	374	spets
:161	122	flinta övrig
:162	192	flinta övrig
:163	193	"
:164	195	"
:165	368	"
:166	370	"
:167	371	"
:168	372	"
:169	373	"
:170	374	"
:171	375	"
:172	376	"
:173	377	"
:174	384	"
:175	385	"
:176	386	"
:177	387	"
:178	2	Bryne
:179	56	Föremål av bergart med slipspår
:180	62	Bryne
:181	65	sten m. slipspår
:182	134	Bryne
:183	141	"
:184	284	"
:185	286	"
:186	288	"
:187	301	"
:188	302	"
:189	304	"
:190	312	"
:191	313	"
:192	337	"
:193	370	kvarts
:194	373	"
:195	374	"
:196	376	"
:197	377	"
:198	384	"
:199	385	"
:200	387	"
:201	45	Pimpsten

:202	135	Pimpsten
:203	137	"
:204	154	"
:205	166	"
:206	174	"
:207	183	"
:208	194	"
:209	234	"
:210	289	"
:211	291	"
:212	292	"
:213	293	"
:214	299	"
:215	305	"
:216	307	"
:217	314	"
:218	327	"
:219	350	"
:220	361	"
:221	178	okänt material
:222	122	sädeskorn
:223	155	"
:224	169	"
:225	178	"
:226	186	"
:227	187	"
:228	189	sädeskorn
:229	191	"
:230	225	"
:231	290	"
232	310	"
:233	357	"
:234	10	Brända ben
:235	11	"
:236	14	"
:237	15	"
:238	20	"
:239	21	"
:240	23	"
:241	26	"
:242	27	"
:243	28	"
:244	51	"
:245	61	"

:246	:68	Brända ben
:247	70	"
:248	72	"
:249	74	"
:250	75	"
:251	76	"
:252	79	"
:253	80	"
:254	81	"
:255	82	"
:256	83	"
:257	84	"
:258	85	"
:259	86	"
:260	87	"
:261	88	"
:262	89	"
:263	90	"
:264	96	"
:265	97	"
:266	99	"
:267	103	"
:268	104	"
:269	105	"
:270	106	"
:271	107	"
:272	108	"
:273	111	"
:274	113	"
:275	114	"
:276	116	"
:277	117	"
:278	119	"
:279	121	"
:280	122	"
:281	123	"
:282	127	"
:283	130	"

:284	131	brända ben
:285	136	"
:286	144	"
:287	147	"
:288	148	"
:289	149	"
:290	155	"
:291	158	"
:292	159	"
:293	160	"
:294	162	"
:295	163	"
:296	164	"
:297	169	"
:298	171	"
:299	178	"
:300	186	"
:301	187	"
:302	189	"
:303	191	"
:304	192	"
:305	193	"
:306	195	"
:307	196	"
:308	198	"
:309	200	"
:310	203	"
:311	208	"
:312	210	"
:313	214	"
:314	219	"
:315	221	"
:316	228	"
:317	230	"
:318	236	"
:319	239	"
:320	240	"
:321	254	"
:322	255	"
:323	262	"
:324	264	"
:325	265	"

:326	266	brända ben
:327	285	"
:328	287	"
:329	315	"
:330	316	"
:331	317	"
:332	319	"
:333	320	"
:334	321	"
:335	322	"
:336	323	"
:337	344	"
:338	356	"
:339	357	"
:340	358	"
:341	359	"
:342	360	"
:343	361	"
:344	362	"
:345	363	"
:346	364	"
:347	365	"
:348	366	"
:349	367	"
:350	368	"
:351	70	Kol
:352	90	"
:353	113	"
:354	118	'
:355	122	"
:356	145	"
:357	155	"
:358	169	"
:359	173	"
:360	186	"
:361	L87	"
:362	191	"
:363	193	"
:364	200	"
:365	215	"
:366	222	"
:367	223	"
:368	238	"

:369	262	Kol
:370	263	"
:371	273	"
:372	279	"
:373	280	"
:374	295	"
:375	340	"
:376	344	"
:377	336	"
:378	357	"
:379	358	"
:380	364	"
:381	368	"
:382	369	"
:383	33	Keramik
:384	36	"
:385	50	vävtynghder
:386	379	flinta övrig
:387	50	bryne
:388	379	kvarts
:389	33	brända ben
:390	34	"
:391	35	"
:392	36	"
:393	42	"
:394	50	"
:395	34	Kol
:396	35	"
:397	36	"
:398	50	"
:399	93	Järn
:400	3	Keramik
:401	7	"
:402	8	"
:403	9	"
:404	17	"
:405	93	"
:406	109	"
:407	110	"
:408	17	Bryne
:409	3	brända ben
:410	8	"
:411	13	"
:412	17	"

:413	18	brända ben
:414	93	"
:415	354	"
:416	355	"
:417	1	keramik
:418	22	"
:419	77	"
:420	380	Flinta övrig
:421	381	"
:422	31	föremål av bergart
:423	92	Bryne
:424	380	kvarts
:425	31	brända ben
:426	37	"
:427	38	"
:428	39	"
:429	40	"
:430	41	"
:431	46	"
:432	47	"
:433	48	"
:434	49	"
:435	77	"
:436	352	"
:437	353	"
:438	31	Kol
:439	77	"
:440	91	Keramik
:441	383	Flinta övrig
:442	"	Kvarts
:443	78	Pimpsten
:444	73	Brända ben
:445	175	"
:446	190	Flinta övrig
:447	71	Brända ben
:448	190	flinta övrig
:449	71	Kol
:450	146	Slivermynt
:451	58	Keramik
:452	388	avslag m.retusch
:453	5	Flinta övrig
:454	378	"

:455	382	Flinta övrig
:456	388	"
:457	6	Glättsten
:458	378	Kvarts
:459	382	"
:460	388	"
:461	58	Brända ben
:462	60	"
:463	63	"
:464	94	Brända ben
:465		flinta m. tillhuggning
:466		flinta övrig
:467		Kärna
:468		Flinta övrig
:469		flintstycke m. tillhuggning
:470		kärnor
:471		Flinta övrig
:472		Avslag m. tillhuggning
:473		" " retusch
:474		Kärna
:475		Flinta avslag
:476		" övrig
:477		Kvarts
:478		Flinta övrig
:479		Kvarts
:480		Keramik ornerad
:481		avslag m. bearbetning
:482		spets m. bearbetning
:483		flinta utom redskap
:484		Kvarts
:485		Kol
:486		Avslag m. bearbetning
:487		Flinta utom redskap
:488		kvarts
:489		Avslag m. bearbetning
:490		Flinta utom redskap
:491		kvarts
:492		Brända ben
:493		Bränd lera
:494		Avslag m bearbetning
:495		Flinta utom redskap
:496		Kvarts

:497	avslag m. bearbetning
:498	flinta utom redskap
:499	Kvarts
:500	Kol
:501	Flinta utom redskap
:502	Kvarts
:503	Keramik ornerad
:504	Flinta utom redskap
:505	Kvarts
:506	Tegel
:507	avslag m. bearbetning
:508	Flinta utom redskap
:509	Kvarts
:510	Pärla
:511	avslag m. bearbetning
:512	Flinta utom redskap
:513	kvarts
:514	Slagg
:515	Flinta utom redskap
:516	Kvarts
:517	Avslag m. bearbetning
:518	Flinta utom redskap
:519	Kvarts
:520	modernt kulturmaterial
:521	Keramik ornerad
:522	Flinta utom redskap
:523	Kvarts
:524	Slagg
:525	Avslag m. bearbetning
:526	Flinta utom redskap
:527	Kvarts utom redskap
:528	Kol
:529	Avslag m. bearbetning
:530	Flinta utom redskap
:531	Kvarts
:532	Kol

Landskap:

Härad:

Socken:

Göteborgs stad

Gård/fastighetsbeteckning:

Fornl.nr/fyndnr: 18:15/1. F111, F161

Dnr:

Inv.nr: 48856:7, 26

Neg.nr:

Inkommet för konservering:

konserverade i Lund 7.8.1967

Utlämnat från konservering:

Föremålsslag: F 111 nit av järn med brickor,
F 161 järnfragment, spiralvridet

Åtgärd: Rost borttagen. Upprepade acetonbad. Impregnerade
med polybutylmetacrylate i vacuumexcikator.

Signatur: JES

Landskap:

Härad:

Socken:

Gård/fastighetsbeteckning: Göteborgs stad

Fornl.nr/fyndnr: 18:15/1, / F132

Dnr:

Inv.nr: 48856:1

Neg.nr:

Inkommet för konservering: konserverat i Lund 7.8.1967

Utlämnat från konservering:

Föremålsslag: F 132 fragment av spänne av brons (jfr F 349,
senare konserv.)

Åtgärd: Rengjord in till patinan. Upprepade acetonbad.
Överpensling med polybutylmetacrylate.

Signatur: JES

Landskap:

Härad:

Socken:

Göteborgs stad

Gård/fastighetsbeteckning:

Fornl.nr/fyndnr: 18:15 / F146

Dnr:

Inv.nr: 48856:450

Neg.nr:

Inkommet för konservering:

konserverat i Lund 7.8.1967

Utlämnat från konservering:

Föremålsslag: F 146 silvermynt

Åtgärd: Elektrolysbehandlat , polerat i tre acetonbad,
struket med silverlack ca 3 gånger.

Signatur: JES

Landskap:

Härad:

Socken:

Gård/fastighetsbeteckning: Göteborgs stad

Fornl.nr/fyndnr: 18:15/1 , / F 146 anl.1, F153

Dnr:

Inv.nr: 48856:125

Neg.nr:

Inkommet för konservering:

konserverad i Lund 7.8.1967

Utlämnat från konservering:

Föremålsslag: F 146 anl.1 o. F 153 Fragment av benkam, ornerad.

Åtgärd: Efter rengöring upprepade acetonbad. Därefter
överdroppad med polybutylmetacrylate.

Signatur: JES

Landskap:

Härad:

Socken:

Gård/fastighetsbeteckning: Göteborgs stad

Fornl.nr/fyndnr: 18:15/1. F177, F182

Dnr:

Inv.nr: 48856:33, 37

Neg.nr:

Inkommet för konservering:

konserverat i Lund 7.8.1967

Utlämnat från konservering:

Föremålsslag: F 177 eldstål

F 182 järnnit med bricka

Åtgärd:

Elektrolysbehandlade. Upprepade acetonbad.

Strykning med polybutylmetacrylate.

Signatur: JES

Landskap:

Härad:

Socken:

Gård/fastighetsbeteckning:

Göteborgs stad

Fornl.nr/fyndnr: 18:15/1 , / F349

Dnr:

Inv.nr: 48856:2

Neg.nr:

Inkommet för konservering:

konserverat i Lund 7.8.1967

Utlämnat från konservering:

Föremålsslag: F 349 fragment av spänne av brons (jfr F 132,
tidigare konserverat)

Åtgärd: Rengjort in till patinan. Upprepade aceton-
bad. Överpensling med polybutylmetacrylate.

Signatur: JES